

Μούσαις, εὔιστον ψυχῇ ἐλοῦσα πόθον.

Γράμματα γάρ, μνημεῖα λόγων, μήτηρ γεγαυῖα
Παιδῶν ἠδῶντων, ἐξεπόνησε μαθεῖν.

Τὸ μὲν οὖν πάσας τὰς προειρημένας συμπεριλαβεῖν παραινέσεις, εὐχῆς ἴσως ἔργον ἐστὶ· τὸ δὲ τὰς πλείους ζηλῶσαι, καὶ αὐτὸ μὲν εὐμοιρίας θεόμενον ἐστὶ καὶ πρᾶλτης ἐπιμελείας· ἀνυστὸν δ' οὖν ἀνθρωπίνῃ φύσει καθέστηκεν.

Β'. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΚΟΥΕΙΝ.

Ἄ. Τὴν γενόμενῃ μοι σχολῇν περὶ τοῦ ἀκούειν, ὦ Νικανδρε, ἀπέσταλκά σοι γράψας, ὅπως εἰδῆς τοῦ πείθοντος ὀρθῶς ἀκούειν, ὅτε τῶν προσταττόντων ἀπήλλαξαι, τὸ ἀνδρεῖον ἀπει-
2 ληφῶς ἰμάσιον. Ἀναρχία μὲν γάρ, ἣν ἔνιοι τῶν νέων ἐλευθε-
ρίαν ἀπαιδευσίᾳ νομίζουσι, χαλεπωτέρους ἐκείνων τῶν ἐν παι-
3 σὶ διδασκάλων καὶ παιδαγωγῶν δεσπότης ἐφίστησι, τὰς ἐπι-
θυμίας, ὥσπερ ἐκ δεσμῶν λυθείσας. Καὶ, καθάπερ Ἡρόδοτός φησιν, ἅμα τῷ χιτῶνι συνεκδύεσθαι τὴν αἰδῶ τὰς γυναῖκας, οὕτως ἔνιοι τῶν νέων ἅμα τῷ τὸ παιδικὸν ἰμάτιον ἀποθέσθαι,

Ἱεραπόλειος τῆς ἐν τῇ Ἀσίᾳ· τοῦτο τὸ Ἐπίγραμμα τὸ ἀφιέρωται εἰς τὰς Μούσας σημερινὰ τὰ πόθον καὶ τὴν πρὸς τὴν σπουδὴν ἐπιμελείαν· ἡ ὁποία μ' ὅλον ὅτι ἦτον ὑπέργηρος, κατέβαλεν ὁμως πᾶσαν ἐπιμελείαν διὰ τὰ μάθη τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας δίδουσα παράδειγμα τῆς ἐπιμελείας εἰς τοὺς παῖδας τῆς καὶ ἐμψυχόνουσα αὐτοὺς εἰς τὴν μετ' ἐπιμελείας τῆς αὐτῆς σπουδῆν. — 5. Τοῦτο εὐχῆς ἔργον ἐστὶ] Ἐπιθυμητὸν μόνον δηλ. ἀλλ' ὄχι καὶ δυνατὸν (ἐννοεῖται.)

Β'. Περὶ τοῦ ἀκούειν) Τουτέστι τῶν φιλοσόφων καὶ ἰδίως τῶν παραινετικῶν. Διότι τὸ ἀκούειν καὶ συνθέτως διακούειν καὶ ἀκροᾶσθαι (ἐξ οὗ ἀκροατής, ἀκρόασις) λέγεται πολλάκις περὶ τῶν μαθητῶν, οἵτινες διακροῖσιν περὶ τὴν φιλοσοφίαν, προστιθεμένου κατὰ γενικὴν τοῦ σουριτοῦ ἢ φιλοσόφου, ἢ τινος τοιοῦτου. Ἄλλ' ὁ συγγραφεὺς ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ πολλάκις, παρέλιπε τὴν συντακτικὴν τοῦ ῥήματος πτώσιν ὑπονοουμένην. Ἡ δὲ ἐπιγραφή «Περὶ τοῦ ἀκούειν» τῆς πραγματείας ταύτης ἐδύνατο ἄλλως ἐκτενεστερα νὰ ἐκφρασθῆ οὕτω, «Περὶ τοῦ πῶς δεῖ τὸν νέον τῶν φιλοσόφων ἀκούειν,» κατὰ τὴν «Περὶ τοῦ πῶς δεῖ τὸν νέον τῶν ποιημάτων

ἀκούειν,» ἐπιγραφὴν ἄλλης τοῦ αὐτοῦ πραγματείας.

Ἄ. Σχολῇν) Ἡ λέξις σημαίνει παρὰ φιλοσόφοις τὴν ὑπὸ φιλοσόφου περὶ τινος ὁμιλίαν ἢ διδασκαλίαν ἐν τῇ σχολῇ, ὡς καὶ τὴν περιέχουσαν ταύτην βιβλίον.

— Ὡ Νικανδρε) Τοῦ Νικάνδρου τούτου, τοῦ Εὐθυδάμου, μακρονοεῖ καὶ ἀλλοχοῦ «Περὶ τοῦ τὰ ἔλλογα λόγῳ χρῆσθαι ὁ συγγραφεὺς, ἑταίρου ὄντος τῶν αὐτοῦ παίδων.

— Τὸ ἀνδρεῖον) Τὸ τῶν ἀνδρῶν δηλαδή, ὀνομαζόμενον καὶ ἀπλῶς ἰμάτιον. Οἱ δὲ παῖδες καὶ μάλιστα οἱ ἔφηβοι ἐφόρου τὴν χλαμύδα ἢ ἄλλως παιδικὸν ἰμάτιον λεγομένην, ἣτις ἦτον καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ στρατιωτῶν ἰδιαίτερον ἐνδυμα.

3. Ἡρόδοτος) «Ἄμα δὲ κιθῶνι ἐκδυομένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή». Ἡρόδ. βιβλ. Γ. 8. Πηγὴ δὲ, ἐξ ἧς ἠρύσαντο ὁ Πλούταρχος καὶ Ἡρόδοτος τὴν ἐννοίαν ταύτην, ἴσως εἶναι τὸ παρὰ Διογ. Λαερτίῳ τῆς Πυθαγορικῆς Θεανοῦς· «Τῇ δὲ πρὸς τὸν ἴδιον ἀνδρα μελλούσῃ πορεύσθαι, παρήνει, ἅμα τοῖς ἐνδύμασι καὶ τῇ αἰσχύνῃ ἀποτίθεσθαι, ἀνισταμένην δὲ πάλιν ἅμα αὐτοῖσιν ἀναλαμβάνειν.»

πειναποθέμενοι τὸ αἰδέσθαι καὶ φοβείσθαι, καὶ λύσαντες τὴν κα-
 τασχηματίζουσαν αὐτοὺς περιβολὴν, εὐθύς ἐμπίπλυνται τῆς ἀ-
 ναγωγίας. Σὺ δὲ πολλάκις ἀκηκοῶς, ὅτι ταῦτόν ἐστι τὸ ἐπε- 4
 σθαι θεῶν, καὶ τὸ πείθεσθαι λόγῳ, νόμιζε τὴν εἰς ἀνδρας ἐκ
 παιδῶν ἀγωγὴν οὐκ ἀρχῆς εἶναι τοῖς εὖ φρονούσιν ἀποβολὴν,
 ἀλλὰ μεταβολὴν ἄρχοντος, ἀντὶ μισθωτοῦ τινος ἢ ἀργυρωνή-
 του θεῖον ἡγεμόνα τοῦ βίου λαμβάνουσι τὸν λόγον ὃ τοὺς ἐ-
 πομένους ἀξίον ἐστὶ μόνους ἐλευθέρους νομίζειν. Μόνοι γάρ, ἀ-
 δεῖ, βούλεσθαι μαθόντες, ὡς βούλονται, ζῶσι. Ταῖς δὲ ἀπαι- 5
 δεύτοις καὶ παραλόγοις ὁρμαῖς καὶ πράξεσιν ἀγεννῆς ἔνεστι καὶ
 μικρὸν ἐν πολλῷ τῷ μετανοοῦντι τὸ ἐκούσιον.

β'. Ἐπεὶ δ' ὡς περ τῶν εἰρηγομένων εἰς τὰς πολιτείας οἱ
 μὲν ἀλλοδαποὶ καὶ ξένοι κομιδῇ πολλὰ μέμφονται καὶ
 δυσκολαίνουσι τῶν γινομένων, οἱ δ' ἐκ μετοίκων σύντροφοι καὶ
 συνήθεις ὄντες τῶν νόμων οὐ χαλεπῶς προσδέχονται τὰ ἐπι-
 βάλλοντα καὶ στέργουσι, οὕτως ἔδει πολὺν χρόνον ἐν φιλοσο-
 φίᾳ παρατρεφόμενον, καὶ πᾶν μάθημα καὶ ἄκουσμα παιδικὸν
 ἀπ' ἀρχῆς ἐθισθέντα προσφέρεισθαι λόγῳ φιλοσόφῳ μεμιγμένον,
 εὐμενῇ καὶ οἰκείῳ ἦκειν εἰς φιλοσοφίαν, ἢ μόνη τὸν ἀνδρείον καὶ
 τέλειον ὡς ἀληθῶς ἐκ λόγου τοῖς νέοις περιτίθησι κόσμον. Οὐκ 2
 ἂν ἀηδῶς δ' οἶμαι σε προσακουῆσαι περὶ τῆς ἀκουστικῆς αἰσθή-
 σεως, ἣν ὁ Θεόφραστος παθητικωτάτην εἶναι φησι πασῶν. Οὔτε 3
 γὰρ ὄρατόν οὐδέν, οὔτε γευστόν, οὔτε ἀπτόν, ἐκστάσεις ἐπιφέ-
 ρει καὶ ταραχῆς καὶ πτοίας τηλικαύτας, ἢ λῆλαι καταλαμβάν-
 νουσι τὴν ψυχὴν, κτύπων τινῶν καὶ πατάγων καὶ ἤχων τῆ ἀ-
 κοῆ προσπεσόντων. Ἔστι δὲ λογικωτέρα μᾶλλον ἢ παθητι- 4
 κωτέρα. Τῇ μὲν γὰρ κακία πολλὰ χωρία καὶ μέρη τοῦ σώμα-
 τος παρέχει δι' αὐτῶν ἐνδύσαν ἀψασθαι τῆς ψυχῆς· τῇ δὲ ἀ-
 ρετῇ μία λαβὴ τὰ ὅλα τῶν νέων ἐστίν, ἂν ἢ καθαρὰ καὶ ἄ-
 θρυπτα κολακεία, καὶ λόγοις ἄθικτα φαύλοις ἀπ' ἀρχῆς φυ-
 λάττεται. Διὸ καὶ Ξενοκράτης τοῖς παισὶ μᾶλλον ἢ τοῖς ἀθλη- 5
 ταῖς ἐκέλευε περιώπτειν ἀμφώτιδας, ὡς ἐκείνων μὲν τὰ ὅλα

5. Ταῖς δὲ ἀπαιδεύτοις) Τουτέστιν οἱ ἀπαιδεῦτοι, παρασυρόμενοι ἀπὸ τὰς παραλόγους καὶ σφοδρᾶς ὁρμᾶς τῶν παθῶν των, μετανοοῦσι πολλάκις, ἐπειδὴ ἂν ἔχουσι εἰς τὰς πράξεις ἐλευθέραν τὴν θέλησιν.

β'. Τὰ ἐπιβάλλοντα) Τὰ καθήκοντα, τὰ ὅποια ἐπιβάλλουσι εἰς αὐτοὺς οἱ νόμοι διὰ τὴν ἐκτελεῖσθαι, εἴτε ὠρεθῶντες, εἴτε καὶ βλάπτοντες ἐκ τούτου.

Τόμ. Β'.

— Παρατρεφόμενον) Ἐπιπολαίως πῶς παιδευόμενον, μὴ οὐνάμενον ἔτι διὰ τὴν ἡλικίαν τὴν κατανοήσῃ τὰ τῆς φιλοσοφίας.

4. Τῇ δὲ ἀρετῇ . . .) «Φησὶ δ' Ἀπολλώνιος ὁ Τύριος, ἔλκοντας αὐτὸν Κράτης τοῦ ἱματίου ἀπὸ Στέλπωνος, εἰπεῖν, ὃ Κράτης, λαβὴ φιλοσοφῶν ἐστὶν ἐπιδέξις ἢ δὲ τῶν ὠτῶν». Διογ. Λαερτ. VII. 24.

5. Ἀμφώτιδας) Ἀμφώτιδες ἢ ἄλλως

- ταῖς πληγαῖς, τούτων δὲ τοῖς λόγοις τὰ ἦθη διχαστρεφόμενον οὐκ ἀνηκοῖαν οὐδὲ κωφότητα προμνώμενος, ἀλλὰ τῶν λόγων τοὺς φάλους φυλάττεσθαι παραινῶν, πρὶν ἑτέρους χρηστοὺς, ὡσπερ φύλακας ἐντραφέντας ὑπὸ φιλοσοφίας, τῷ ἦθει τὴν μάλιστα κινουμένην αὐτοῦ καὶ ἀναπειδομένην χώραν κατασχεῖν.
- 6 Καὶ Βίας ὁ παλαιὸς Ἀμάσιδι, κελευσθεὶς τὸ χρηστότατον ὁμοῦ καὶ φαυλότατον ἐκπέμψαι κρέας τοῦ ἱερείου, τὴν γλῶτταν ἐξελῶν ἀπέπειψεν, ὡς καὶ βλάβας καὶ ὠφελείας τοῦ λέγειν ἔ
- 7 χοντος μεγίστας. Οἷτε πολλοὶ τὰ μικρὰ παιδία καταφιλοῦντες, αὐτοὶ τε τῶν ὠτῶν ἄπτονται, καὶ κείνα τοῦτο ποιεῖν κελεύουσιν, αἰνιττόμενοι μετὰ παιδιᾶς, ὅτι δεῖ φιλεῖν μάλιστα τοὺς διὰ
- 8 τῶν ὠτῶν ὠφελούντας. Ἐπεὶ, ὅτι γε πάτης ἀκροάσεως ἀπειργόμενος ὁ νέος, καὶ λόγου μηδενὸς γευόμενος, οὐ μόνον ἄκαρπος ὢν ὄλος καὶ ἀβλαστὴς διαμένει πρὸς ἀρετὴν, ἀλλὰ καὶ διαστρέφεται πρὸς κακίαν, ὡσπερ ἐκ χώρας ἀκινήτου καὶ ἀργῆς ἀγρία πολλά τῆς ψυχῆς ἀναδιδούς, δῆλόν ἐστι. Τὰς γὰρ ἐφ' ἡδονὴν ὀρμᾶς, καὶ πρὸς πόνον ὑποψίας, οὐ θυραίας οὐδ' ὑπὸ λόγων ἐπεισάκτους, ἀλλ' ὡσπερ αὐτόχθονας οὕτως μυρίων παθῶν καὶ νοσημάτων πηγὰς, ἂν εἴ τις ἀφέτους, ἢ πεφύκασι, χωρεῖν, καὶ μὴ λόγοις χρηστοῖς ἀφαιρῶν ἢ παρατρέπων, καταρτῆ τὴν φύσιν, οὐκ ἔστιν ὁ τῶν θηρίων οὐκ ἂν ἡμερώτερον ἀνθρώπου φανείη.

ἀντιτίδες ἦσαν καλύμματα, διὰ τῶν ὁποίων οἱ ἀθλήται περιεκάλυπτον τὰ ὦτα, διὰ τὴν ἀποφύγωσι τὴν ὁποῖαν ἐδύναντο τὰ ὑποφέρωσιν εἰς αὐτὰ βλάβην ὑπὸ τῶν κτυπημάτων τῶν ἐναντίων. Καὶ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς λέγει, «Ὁ θεὸς παιδαγωγὸς κατὰ τὰ αὐτὰ τοῖς παλαιότες τῶν παιδίων, ὡς μὴ τὰ ὦτα θυραίοιο αὐτῶν, τοὺς σώφρονας περιτίθει λόγους, καθάπερ ἀντιτίδας.»

6. Βίας) Ἐρωτηθεὶς (ὁ Ἀνάχαρσις) τί ἔστιν ἐν ἀνθρώποις ἀγαθόν τε καὶ φθόνον; ἔφη, Γλῶττα. Διογ. Λαερτ. I. 105.

7. Τῶν ὠτῶν) Καὶ παρὰ Θεοκρίτου ὁ Κομάτας λέγει, οὐκ ἔραμ' Ἀλκίππας, ὅτι με πρὶν οὐκ ἐφίλασι, τῶν ὠτῶν καθελῶς, (λαβοῦτά με ἀπὸ τῶν ὠτῶν) ὅσα οἱ τὴν φέσαν ἔδωκα. Εἰδ. ε. Φαινεται δὲ, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι εἶχον συνήθειαν φιλοῦντες ἢ ἀντιφιλούμενοι τὰ λαμβάνουσιν ἀλλήλους ἐνίοτε ἀπὸ τῶν ὠτῶν.

9. Πόνου) Ἄλλως ἢ Ἀφορμὴ πρὸς λύπην ἀντιτάσσεται δὲ τῇ πρὸς ἡδονήν ὀρμῇ. Πόνος δὲ σημαίνει πολλάκις παρὰ φιλοσόφους πᾶν αἰσθημα δυσάρεστον εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα. Τὸ δὲ «ὑποψία» εἶνε ταῦτοδύναμον ἐνταῦθα μετὰ τὸ «φόβος ἢ ἀφορμή.»

— Θυραίας) Θυραῖος καὶ ἐπεισάκτος λέξεις ταυτόσημοι σχεδόν, σημαίνουν τὰ ἐξώθεν εἰσερχόμενα εἰς τὴν ψυχὴν εἴτε διὰ τῆς ὀρασεως, εἴτε διὰ τῆς ἀκοῆς, καὶ μὴ ὄντα οἰεῖται. Ἀντιτάσσονται δὲ μετὰ τὸ αὐτόχθον, τουτέστιν ἐμψυτος καὶ ἐγγείος. «Ἄν δὲ αὐτὸν ἐνδοθεν ἀνοίξης, ποικίλον τι καὶ πολυπαθὲς κακῶν ταμιεῖον εὐρήσεις καὶ θησαύρισμα, ὡς φησι Δημόκριτος, οὐκ ἐξώθεν ἐπιρρέοντων, ἀλλ' ὡσπερ ἐγγείους καὶ αὐτόχθονας πηγὰς ἐχόντων, ἃς ἀνήσειν ἢ κακία, πολύχυτος καὶ δαφιλὲς οὕσα τοῖς πάθειν.» Πλούτ.

— Ἀφαιρεῖν) Σύνηθες τὸ ῥῆμα παρὰ Πλουτάρχου, καὶ σημαίνει ἐνίοτε τὸ ἐλαττοῦν ἢ ἐκρίζου καὶ ἀφανίζειν τῆς ψυχῆς τὰς κακίας καὶ τὰ παθήματα.

— Καταρτῆ) Καταρτῆσειν (ἐξ οὐκατάρτυσις καὶ ἐξάρτυσις) ἐν χρήσει μά-

γ'. Διό, δὴ μεγάλην μὲν ὠφέλειαν, οὐκ ἐλάττω δὲ κίνδυνον τοῖς νέοις τοῦ ἀκούειν ἔχοντος, οἶμαι καλῶς ἔχειν καὶ πρὸς αὐτὸν ἀεὶ καὶ πρὸς ἕτερον διαλέγεσθαι περὶ τοῦ ἀκούειν. Ἐπει 2 καὶ τούτῳ κακῶς τοὺς πλείστους χρωμένους ὁρῶμεν, οἱ λέγειν ἀσκουσι, πρὶν ἀκούειν ἐθισθῆναι καὶ λόγου μὲν οἶονται μάθησιν εἶναι καὶ μελέτην, ἀκροάσει δὲ καὶ τοὺς ὁπωσοῦν χρωμένους ὠφελείσθαι. Καὶ τοι τοῖς μὲν σφαιρίζουσιν ἅμα τοῦ βα- 3 λειν καὶ τοῦ λαθεῖν τὴν σφαῖραν ἢ μάθησις ἐν δὲ τῇ τοῦ λόγου χρεῖα τὸ δεξιῶσθαι καλῶς τοῦ προέσθαι πρότερόν ἐστιν, ὡσπερ τοῦ τερεῖν τὸ συλλαβεῖν τι καὶ κατασχεῖν τῶν γονίμων. Τοῖς μὲν οὖν ὄρνισι τὰς ὑπνηεμίους λοχείας καὶ ὠδίνας ἀτε- 4 λῶν τινῶν καὶ ἀψύχων ὑπολειμμάτων ἀρχὰς λέγουσιν εἶναι τῶν δὲ ἀκούειν μὴ δυναμένων νέων, μηδὲ ὠφελείσθαι δι' ἀκοῆς ἐθισθέντων, ὑπνηεμιος ἔντως ὁ λόγος ἐκπίπτων,

Ἄκλειος ἀίδητος ὑπαὶ νεφέεσσι σκεδάσθη.

Τὰ μὲν γὰρ ἀγεία πρὸς τὴν ὑποδογὴν τῶν ἐγγεομένων ἐπι- 5 κλίνουσι καὶ συνεπιστρέφουσιν, ἢ ἐγγυσις ἀληθῶς, μὴ ἐκχυσίς γένηται· αὐτοὺς δὲ τῷ λέγουσι παρέχειν καὶ συναρμόττειν τῇ προσοχῇ τὴν ἀκροάσιν, ὡς μηδὲν ἐκφύγοι τῶν χρησίμως λεγομένων, οὐ μαυθάνουσιν· ἀλλ', ὁ πάντων καταγελαστότατόν ἐστιν, ἂν μὲν τινι προστύχῃσι διηγουμένῳ θεῖπνον, ἢ πομπήν, ἢ ὄνειρον, ἢ λαιδορίαν γεγεννημένην αὐτῷ πρὸς ἄλλον, ἀκροῶνται σιωπῇ, καὶ προσλιπαροῦσιν· ἂν δὲ τις αὐτοὺς ἐπισπασάμενος διδάσκη τι τῶν χρησίμων, ἢ παραινῇ τῶν δεόντων, ἢ προυθετῇ πλημμελοῦντας, ἢ καταπραῶνῃ χαλεπαίνοντας, οὐχ ὑπομένουσιν, ἀλλ', εἰ μὲν δύνωνται, φιλοτιμούμενοι περιγενέσθαι διαμάχονται πρὸς τὸν λόγον· εἰ δὲ μὴ, φεύγοντες ἀπίασιν πρὸς ἑτέρους λόγους καὶ φλυάρους, ὡς ἀγεία φαῦλα καὶ σαθρά τὰ ὦτα πάντων μᾶλλον ἢ τῶν ἀναγκαίων ἐμπιπλάντες.

λιστα παρὰ τοῖς Πυθαγορικοῖς, καὶ σημαίνει τὴν διὰ τῆς παιδείας διάπλασιν, διαμόρφωσιν καὶ διαβρῦθμισιν τοῦ ἀνθρωπίνου νοός. Προκαταρτύοντες δὲ ἐλέγοντο, ὅσοι πρὸ τῶν ἀγώνων ἐδάμαζον καὶ ἐπαίδευσον τοὺς ἵππους.

γ'. Πρὸς αὐτὸν) Πρὸς ἑαυτὸν.

2. Ὀπωσοῦν) Ὀπωσδήποτε.

3. Τοῦ σφαιρίζουσιν) Οἱ ἀρχαῖοι πολλὰκις παραβάλλουσι μὲ τὸ σφαίρισμα τὸν λόγον, ἐπειδὴ, καθὼς οἱ σφαιρίζοντες ἐναλλάξ ῥίπτουσι καὶ δέχονται τὴν σφαῖραν, οὕτω καὶ εἰς τὸ λέγειν δέχονται καὶ προίενται τὸν λόγον οἱ λέγοντες. Καὶ ὁ Διονυσόδωρος ὡσπερ σφαῖραν

ἐκδεξάμενος τὸν λόγον πάλιν ἐστοχάζετο τοῦ μειραλίου. Πλάτ.

4. Ὑπνηεμίους) Ὑπνηεμιος καὶ ἄττικῶς ἀνεμιατός σημαίνουσιν ἠνεμομένος, ἀνεμώδης καὶ μεταφορικῶς μάταιος, κενός, ἀνοιφελής. Ὅθεν ὡς ὑπνηεμία ἢ ἄλλως κυνόσουρα, ζεφύρια καὶ οὔρικα τὰ ἄγωνα.

5. Προσλιπαροῦσι) Παρακαλοῦσιν αὐτὸν νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν διήγησιν.

— Ἐπισπασάμενοι) Ἐλπίσας πρὸς ἑαυτὸν, ὡς καὶ ἀλλοχού εἶπε. «Τρεθώνιος περὶ τὰς θύρας Ἀντώνιον ἐπισπασάμενος καὶ προσομιλῶν ἔξω κατέσχεν.»

6 Τούς μὲν οὖν ἵππους οἱ καλῶς τρέφοντες εὐστόμους τῷ χαλι-
 νῷ, τοὺς δὲ παῖδας εὐηκόους τῷ λόγῳ παρέχουσι, πολλὰ μὲν
 7 ἀκούειν, μὴ πολλὰ δὲ λέγειν διδασκομένους. Καὶ γὰρ τὸν Ἐ-
 παμινώνδαν ὁ Σπίνθαρος ἐπαινῶν, ἔφη, μήτε πλείονα γινώσκου-
 8 τι, μήτε ἐλάττονα φθειρομένῳ ῥαδίως ἐντυχεῖν ἐτέρῳ. Καὶ τὴν
 φύσιν ὑμῶν ἐκάστῳ λέγουσι, δύο μὲν ὦτα δοῦναι, μίαν δὲ γλῶτ-
 ταν, ὡς ἐλάττονα λέγειν ἢ ἀκούειν ὀφείλουσι.

δ. Πανταχοῦ μὲν οὖν τῷ νέῳ κόσμος ἀσφαλῆς ἐστὶν ἡ
 σωπῆ, μάλιστα δ', ὅταν ἀκούων ἐτέρου μὴ συνταράττηται,
 μηδ' ἐξυλακτῆ πρὸς ἕκαστον, ἀλλὰ, καὶ ὁ λόγος ἢ μὴ λίαν
 ἀρεστός, ἀνέχεται καὶ περιμένη παύσασθαι τὸν διαλεγόμενον
 καὶ παυσαμένου, μὴ εὐθέως ἐπιθάλλη τὴν ἀντίρρησην, ἀλλ', ὡς
 Αἰσχίνης φησί, διαλοῖται χρόνον, εἴτε προσθεῖναι τι βούλοιο
 2 τοῖς λελεγμένοις ὁ εἰρηκῶς, εἴτε μεταθέσθαι καὶ ἀφελεῖν. Οἱ
 δὲ εὐθὺς ἀντικόπτοντες, οὔτε ἀκούοντες, οὔτε ἀκουόμενοι, λέ-
 3 γοντες δὲ πρὸς λέγοντας, ἀσχημονοῦσιν. Ὁ δ' ἐγκρατῶς καὶ
 μετ' αἰδοῦς ἀκούειν ἐθισθεὶς τὸν μὲν ὠφέλιμον λόγον ἐδέξατο
 καὶ κατέσχε, τὸν δὲ ἄχρηστον ἢ ψευδῆ μᾶλλον διείδε καὶ κα-
 τεφώρασε, φιλαλήθης φανείς, οὐ φιλόνηκος, οὐδὲ προπετής καὶ
 4 δύσερις. Ὅθεν οὐ κακῶς ἔνιοι λέγουσιν, ὅτι δεῖ τῶν νέων μᾶλ-
 λον ἐκπνευματοῦν τὸ οἶημα καὶ τὸν τύφον, ἢ τῶν ἀσκῶν τὸν
 ἀέρα, τοὺς ἐγχέαι τι βουλομένους χρήσιμον· εἰ δὲ μὴ, γέμον-
 τες ἔγκου καὶ φυσήματος οὐ προσδέχονται.

Ταῦτοδυναμει δὲ τὸ ἐπισπᾶσθαι μὲ τὸ
 ἰδίᾳ λαμβάνειν.

6. Εὐστόμους) Εὐστόμος ἵππος ὀνο-
 μάζεται ὁ τετιθασσευμένος καὶ πεπαι-
 δευμένος οὕτως, ὥστε νὰ πείθεται εὐ-
 κόλως εἰς τὸν χαλινόν.

7. Σπίνθαρος) Καὶ ἀλλαχοῦ ἀναφέρει
 ὁ συγγραφεὺς τοὺς ὁποίους οὕτως ἀπέ-
 νεμεν ἐπαινούς εἰς τὸν Ἐπαμινώνδαν.
 »Σπίνθαρος ὁ Ταραντίνος οὐκ ὀλίγον
 αὐτῷ (τῷ Ἐπαμινώνδᾳ) συνδιατρίψας
 ἐνταῦθα χρόνον ἀεὶ δῆπου λέγει, μηδε-
 νί που τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀνθρώπων ἐν-
 τετυχέναι, μήτε πλείονα γινώσκοντι, μή-
 τε ἐλάττονα φθειρομένῳ.« Δὲν πρέπει
 δὲ νὰ ὑπολάβωμεν διὰ τοῦτο συγγρα-
 φέα τὸν Σπίνθαρον. Ἀλλὰ πιθανόν, ὅτι
 ὁ υἱὸς τούτου Ἀριστόξενος, περίφημος
 μουσικὸς καὶ φιλόσοφος, ἀνέφερον εἰς κα-
 νὸν σύγγραμμά του ταύτην τὴν περὶ τοῦ
 Ἐπαμινώνδου ἰδέαν τοῦ πατρὸς του.
 Ἰσως δὲ, ὡς πολλῶν ἄλλων, καὶ τοῦ Ἐ-
 παμινώνδου τὸν βίον ἔγραψεν.

8. Μίαν) Καὶ Ζήνων πρὸς φλυαροῦν
 μενέριον, »διὰ τοῦτο, εἶπε, δύο ὦτα ἔ-
 χουμεν, στόμα δὲ ἓν, ἵνα πλείω μὲν ἀ-
 κούωμεν, ἥττονα δὲ λέγωμεν.« Διογ.
 VII. 23.

δ. Κόσμος) Καὶ Σοφοκλῆς ἐν Αἰαντι
 λέγει τοιοῦτόν τι περὶ γυναικῶν. »Γύναι,
 γυναιξὶ κόσμον ἢ σιγὴν φέρει.«

— Αἰσχίνης) Ἀμφίβολον ἢ δυσδιά-
 γνωστον πότερον ἐνεκεῖ Αἰσχίνην τὸν
 ῥήτορα ἢ Αἰσχίνην τὸν Σωκρατικόν, ἐ-
 πεὶδὴ τοιαύτην τινὰ ἀκριβῶς ἐννόϊαν
 παρ' οὐδετέρῳ εὐρίσκομεν.

4. Ἐκπνευματοῦν) Ἐκκενοῦν τοῦ πνευ-
 ματος ἢ τοῦ τύφου. Αὕτη δὲ ἡ σημα-
 σία τοῦ ῥήματος ἔχει μοναδικὸν πα-
 ράδειγμα τοῦτο, ἐπειδὴ ἀλλαχοῦ ση-
 μαίνει ὅτι καὶ τὸ ἐξαεροῦν δηλαδὴ
 μεταποιεῖται εἰς ἀέρα, ὡς τὸ ἐξυδα-
 τοῦν, ἐκπυροῦν μεταποιεῖται εἰς ὕδωρ,
 πῦρ.

ε. Φθόνος τρίτην μετὰ βασκανίας καὶ δυσμενσίας, οὐδενὶ μὲν ἔργῳ παρών, ἀγαθόν, ἀλλὰ πᾶσιν ἐμπόδιος τοῖς καλοῖς, κάκιστος δὲ ἀκρωμένῳ πάρεδρος καὶ σύμβουλος, ἀνιάρᾳ καὶ ἀηδῆ καὶ δυσπρόσδεκτα ποιῶν τὰ ὠφέλιμα, διὰ τὸ πᾶσι μάλ-
 λον ἠδεσθαι τοὺς φθονοῦντας ἢ τοῖς εὖ λεγομένοις. Καὶ τοι 2
 πλοῦτος μὲν ὄντινα δάκνει, καὶ δόξα καὶ κάλλος, ἑτέροις ὑ-
 πάρχοντα, φθονερός ἐστι μόνον· ἄχθεται γὰρ ἄλλων εὐτυχούν-
 των· ὁ δὲ λόγῳ καλῶς λεγομένῳ δυσχεραίνων ὑπὸ τῶν ἰδίων
 ἀγαθῶν ἀνιάται. Ὡς γὰρ τὸ φῶς τῶν βλεπόντων, καὶ ὁ λό- 3
 γος τῶν ἀκουόντων ἀγαθόν ἐστίν, ἂν βούλωνται δέχεσθαι. Τὸν 4
 μὲν οὖν ἐφ' ἑτέροις φθόνον ἄλλαι τινὲς ἀπαίδευτοὶ καὶ κακαὶ
 διαθέσεις ἐμποιοῦσιν, ὁ δὲ πρὸς τοὺς λέγοντας ἐκ φιλοδοξίας
 ἀκαίρου καὶ φιλοτιμίας ἀδίκου γενόμενος οὐδὲ προσέχειν εἰς τοῖς
 λεγομένοις τὸν οὕτω διακείμενον· ἀλλὰ Σορυβεῖ καὶ περισπᾶ
 τὴν διάνοιαν, ἅμα μὲν τὴν ἑαυτῆς ἕξιν ἐπισκοποῦσαν, εἰ λεί-
 πεται τῆς τοῦ λέγοντος, ἅμα δὲ τοὺς ἄλλους ἐπιβλέπουσαν, εἰ
 ἄγονται καὶ Σουμάζουσιν, ἐκπληττομένην τε ὑπὸ τῶν ἐπαινῶν,
 καὶ ἀγριαίνουσαν πρὸς τοὺς παρόντας, ἂν ἀποδέχωνται τὸν λέ-
 γοντα· τῶν δὲ λόγων τοὺς μὲν εἰρημένους ἐῷσαν καὶ προἰεμέ-
 νην, ὅτι λυποῦσι μνημονεύμενοι, πρὸς δὲ τοὺς ἐπιόντας τα-
 ραττομένην καὶ τρέμουσαν, μὴ τῶν εἰρημένων βελτίονες γένων-
 ται σπεύδουσαν· ὁ δὲ τάχιστα παύσασθαι τοὺς λέγοντας, ὅταν
 κάλλιστα λέγουσι λυθείσης δὲ τῆς ἀκροάσεως, πρὸς οὐδενὶ τῶν
 εἰρημένων οὔσαν· ἀλλὰ τὰς φωνὰς καὶ διαθέσεις τῶν παρόν-
 των ἐπιψηφίζουσαν· καὶ τοὺς μὲν ἐπαινοῦντας ὡσπερ ἐμμανῆ
 φεύγουσαν καὶ ἀποκηδῶσαν· προστρέχουσαν δὲ καὶ συναγε-
 λαζομένην τοῖς ψέγουσι τὰ εἰρημένα καὶ διαστρέφουσιν· ἂν δὲ
 μηδὲν ἢ διαστρέψαι, παραβάλλουσαν νεωτέρους τινάς, ὡς ἄμει-
 νον εἰρηκότας εἰς τὸ αὐτὸ καὶ δυνατώτερον, ἕως διαφθείρασα
 καὶ λυμηνάμενη τὴν ἀκρόασιν ἀχρεῖον ἑαυτῇ καὶ ἀνόητον ἀ-
 περγάτῃται.

ζ'. Διὸ δεῖ τῇ φιληκοῖᾳ πρὸς τὴν φιλοδοξίαν σπείσάμενον ἀ-
 κροᾶσθαι τοῦ λέγοντος ἕλκεν καὶ πρᾶον, ὡσπερ ἐφ' ἐστίασιν ἰ-
 εράν καὶ Συσίας ἀπ' ἀρχῆν παρελημμένον, ἐπαινοῦντα μὲν, οἷς
 ἐπιτυγχάνει, τὴν δύναμιν, ἀγαπῶντα δὲ τὴν προθυμίαν αὐτὴν
 τοῦ φέροντος εἰς μέτρον, ἃ γινώσκει, καὶ πείθοντος ἑτέρους, δι'

ζ'. Ἐφ' ἐστίασιν) Ὡς κατωτέρω ἐπὶ τρεῖς ὁ δὲ δὴ τέταρτος ἡμῶν, ὡς εἶπε
 λόγων ἀφειγμένος ἐστίασιν, καθ' ἣν μετα- Τίμαιε, πρῶ, τῶν γῆρας μὲν δαιτυμόνων,
 φοράν ὁ μὲν λέγων ἐστίασιν, οἱ δὲ ἀκρο- τανῶν δὲ ἐκ κατόρων; Πλάτ. ἐν Τιμ.
 ὄμενοι δαιτυμόνας λέγονται εἰς, δύο, — Πανελημμένον) Πανελημμένον.

2 ὧν αὐτός πέπεισται. Τοῖς μὲν οὖν κατορθουμένοις ἐπιλογιστέον, ὡς οὐκ ἀπὸ τύχης οὐδὲ αὐτομάτως, ἀλλ' ἐπιμελεία καὶ πόνῳ καὶ μαθήσει κατορθοῦνται καὶ μιμητέον ταῦτα θαυμάζοντάς γε δὴ καὶ ζηλοῦντας· τοῖς δὲ ἀμαρτανομένοις ἐφιστάναι χρὴ τὴν διάνοι-
 3 αν, ὑφ' ὧν αἰτιῶν καὶ ἔθεν ἢ παρατροπὴ γέγονεν. Ὡς γὰρ ὁ Ξενοφῶν φησι τοὺς οἰκονομικοὺς καὶ ἀπὸ τῶν φίλων ὀνίνασθαι καὶ ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν· οὕτως τοὺς ἐγρηγορότας καὶ προσέχοντας οὐ μόνον κατορθοῦντες, ἀλλὰ καὶ διαμαρτάνοντες ὠφελοῦσιν οἱ λέ-
 4 γοντες. Καὶ γὰρ διανοήματος εὐτέλεια, καὶ ῥήματος κενότης, καὶ σχῆμα φορτικόν, καὶ πτόησις μετὰ χαρᾶς ἀπειροκάλου πρὸς ἔπαινον, καὶ ὅσα τοιαῦτα, μᾶλλον ἀκροωμένοις ἐφ' ἐτέρων, ἢ λέ-
 5 γουσιν ἐφ' ἑαυτῶν καταφαίνεται. Διὸ δεῖ μεταφέρειν τὴν εὐθύνην ἐφ' ἑαυτοὺς ἀπὸ τοῦ λέγοντος, ἀνασκοποῦντας, εἴ τι τοιοῦτον λαν-
 6 θάνομεν ἀμαρτάνοντες. Ῥᾶστον γὰρ ἐστὶ τῶν ὄντων τὰ μέμψασθαι τὸν πλησίον· ἀχρήστως τε καὶ κενῶς γινόμενον, ἂν μὴ πρὸς
 7 τινὰ διορθωσὶν ἢ φυλακὴν ἀναφέρηται τῶν ὁμοίων. Καὶ τὸ τοῦ Πλάτωνος οὐκ ὀκνητέον αἰεὶ πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τῶν ἀμαρτανόντων ἀναφθέγγεσθαι, Ἥ που ἄρ' ἐγὼ τοιοῦτος; Ὡς γὰρ ἐν τοῖς ὁμι-
 8 μασι τῶν πλησίων ἐλλάμποντα τὰ ἑαυτῶν ὀρώμεν, οὕτως ἐπὶ τῶν λόγων δεῖ τοὺς ἑαυτῶν ἐνεικονίζεσθαι τοῖς ἐτέρων, ἵνα μήτε ἄγαν θρασέως καταφρονῶμεν ἄλλων, αὐτοῖς τε προσέχωμεν ἐν τῷ λέ-
 9 γειν ἐπιμελέστερον. Χρήσιμον δὲ πρὸς τοῦτα καὶ τὸ τῆς παραβολῆς· ὅταν γενόμενοι καθ' αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἀκροάσεως, καὶ λαβόντες τι τῶν μὴ καλῶς ἢ μὴ ἱκανῶς εἰρησθαι δοκούντων, ἐπιχειρῶμεν εἰς ταῦτό, καὶ προάγωμεν αὐτοὺς, τὰ μὲν ὡσπερ ἀναπληροῦν, τὰ δὲ ἐπανορθοῦσθαι,* τὰ δὲ ἐτέρως φράζειν, τὰ δ' ὅλως εἰσφέρειν ἐξ ὑπαρχῆς πειρώμενοι πρὸς τὴν ὑπόθεσιν. Ὁ

.. σημαίνει δέχεσθαι εἰς τὸ δεῖπνον τὸν προσκεκλημένον· παρακαλεῖν δὲ, προσκαλεῖν τινα.

2. Κατορθουμένοις) Τοῖς εἰρημένοις ὀρθῶς, καλῶς. Τὸ δὲ κατορθοῦσθαι μεταχειρίζονται πολλάκις διὰ νὰ φανερώσωσι τὰ κατὰ τὴν μάχην πραττόμενα καὶ ἀποδεικνύοντα καλῶς, καθὼς καὶ τὰ διαπραγματευόμενα ὑπὸ τινος γράφοντος ἢ λέγοντος, ὅταν ὀρθῶς καὶ καλῶς πραγματεύηται αὐτά.

3. Ξενοφῶν) Εἰς τὸν Οἰκονομικόν. Περὶ τούτου δὴ καὶ ὁ Πλούταρχος ἔγραψεν ἰδιαιτέραν πραγματείαν ἐπιγραφομένην «Πῶς ἂν τις ὑπ' ἐχθρῶν ὠφελοῖτο.»

6. Ἀχρήστως) Ἀνωφελῶς, κενῶς. Ἴσως δὲ πρέπει νὰ τρέψωμεν τὸν τὲ εἰς τὸν δὲ, ὡς εἶ, ὑπονοούμενου τοῦ ἐστὶ, καὶ ἡμεῖς τὸν

ταξίς γινόμενον ἐστίν, ἀντὶ τοῦ γίνεται, καθὼς καὶ ἐν Ταμ. παραγ. εἶπε· «Τοῦτο δ' οὐχ ἀπλῶς γινόμενον ἐστίν».

7. Ἀμαρτανόντων) Τοῦτέστι καὶ τὸ τοῦ Πλάτωνος δὲν πρέπει τις νὰ ὀκνηῇ, ὅταν παρατηρῇ τὰ ἀμαρτήματα τῶν ἄλλων, νὰ λέγῃ πρὸς ἑαυτὸν.

— Ἐνεικονίζεσθαι) Τοιοῦτοτρόπως εἰς τοὺς λόγους τῶν ἄλλων πρέπει νὰ ἐνεικονίζονται οἱ ἰδιοὶ μας· τουτέστιν ὅταν ἀκούωμεν ἄλλους λέγοντας, πρέπει νὰ σκεπτόμεθα ὡς εἰ αὐτῶν νὰ βλέπωμεν ὅποιοι θὰ ἦσαν οἱ ἐδικοί μας εἰς τοιαύτην περίστασιν.

8. Ἐπιχειρῶμεν) Σύνηθες τὸ ῥῆμα παρὰ διαλεκτικοῖς καὶ ῥήτοσι, καὶ σημαίνει τὸ, συλλογίζεσθαι, διαλέγεσθαι περὶ τίνος. — Ἐξ ὑπαρχῆς) Ἐκ νέου.

καὶ Πλάτων ἐποίησε πρὸς τὸν Λυσίου λόγον. Τὸ μὲν γὰρ ἀντιπεῖν οὐ χαλεπὸν, ἀλλὰ καὶ πάνυ ῥάδιον, εἰρημένῳ λόγῳ τὸ δ' ἕτερον ἀνταναστῆσαι βελτίονα παντάπασιν ἐργῶδες. Ὡσπερ ὁ Λακεδαιμόνιος ἀκούσας, ὅτι Φίλιππος Ὀλυμπον κατέσκαψεν, Ἄλλ' οὐκ ἀναστῆσαι γε τοιαύτην ἔφη πόλιν ἐκεῖνος ἀνδυνηθείη. Ὅταν οὖν ἐν τῷ διαλέγεσθαι πρὸς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν μὴ πολὺ 10 φαινόμεθα τῶν εἰρηκότων διαφέροντες, πολὺ τοῦ καταφρονεῖν ἀφαιρούμεν, καὶ τάχιστα κολουέται τὸ αὐθαδέες ἡμῶν καὶ φιλαυτον ἐν ταῖς τοιαύταις ἐλεγχόμενον ἀντιπαροκρίσει.

ζ' Τῷ τοίνυν καταφρονεῖν τὸ Σουμάζειν ἀντικείμενον εὐγνωμονεστέρως μὲν ἐστὶ δῆπου καὶ ἡμερωτέρως φύσεως, δεῖται γε μὴν οὐδ' αὐτὸ μικρὰς εὐλαδείας, τάχα δὲ καὶ μείζονος, ὅσοι οἱ μὲν καταφρονητικοὶ καὶ θρασεῖς ἤττον ὠφελοῦνται ὑπὸ τῶν λεγόντων, οἱ δὲ Σουμαστικοὶ καὶ ἄκακοι μᾶλλον βλάπτονται καὶ τὸν Ἡράκλειτον οὐκ ἐλέγχουσιν εἰπόντα, Βλάξ ἄνθρωπος ἐπὶ παντὶ λόγῳ ἐπτοῆσθαι φηκεῖ. Δεῖ δὲ τὸν μὲν ἔπαινον ἀφελῶς τοῖς λέγουσι, τὴν δὲ πίστιν εὐ- 2 λαδίως προῖεσθαι τοῖς λόγοις· καὶ τῆς μὲν λέξεως καὶ προσφορᾶς τῶν ἀγωνιζομένων εὐμενῆ καὶ ἀπλοῦν εἶναι Θεατὴν, τῆς δὲ χρείας καὶ τῆς ἀληθείας τῶν λεγομένων ἀκριδῆ καὶ πικρὸν ἐξεταστήν· ἵν' οἱ μὲν λέγοντες μὴ μισῶσιν, οἱ δὲ λόγοι μὴ βλάπτωσιν. Ὡς πολλὰ 3 ψευδῆ καὶ πονηρὰ δόγματα λανθάνομεν εὐνοίᾳ καὶ πίστει τῇ πρὸς τοὺς λέγοντας ἐνδεχόμενοι. Οἱ μὲν οὖν Λακεδαιμονίων ἄρχοντες, 4 ἀνδρὸς οὐκ εὐβεβιωκότος γνώμην δοκιμάσαντες, ἐτέρῳ προσέταξαν εἰπεῖν εὐδοκίμοῦντι περὶ τὸν βίον καὶ τὸ ἦθος ὀρθῶς πάνυ καὶ πολιτικῶς ἐθίζοντες τὸν δῆμον ὑπὸ τοῦ τρόπου μᾶλλον ἢ τοῦ λόγου τῶν συμβουλευόντων ἄγεσθαι. Τοὺς δὲ ἐν φιλοσοφίᾳ λό- 5

9. Πλάτων). Εἰς τὸν Φαῖδρον. Διΐσχυρίζεται δὲ τις τῶν φιλολόγων, ὁ Ταύλορος, ὅτι ὁ Λυσίας οὗτος εἶνε ἄλλος ἢ ὁ εἰς τῶν δέκα Ἀπτικῶν ῥητόρων περίφημος Λυσίας. Ὅμως οἱ λόγοι του δὲν εἶνε τόσο πειστικοί.

— Λακεδαιμόνιος). «Ἀγησίπολις ὁ Κλεισομήδου, εἰπόντος τινός, ὅτι Φίλιππος ἐν ὀλίγαις ἡμέραις Ὀλυμπον κατέσκαψε. Μὰ τοὺς θεοὺς, εἶπεν, ἄλλη τοιαύτην ἐν πολλαπλασίονι χρόνῳ οὐκ οἰκοδομήσεια. Πλούτ. ἐν Ἀπορθ. Λακων.

ζ'. Ἡράκλειτον) Καὶ τὸ τοῦ Ἡρακλείτου δὲν κατακρίνουσιν, ἀλλ' ἀποδέχονται. Ἦτο δὲ οὗτος φιλόσοφος τῆς Ἰουικῆς σχολῆς ἐξ Ἐρέσου τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ὅς τις ἐπωνομάζετο Κλαυσῆνος διὰ τὰς κλαυστικὰς περὶ πάντων ἰδέας του.

2. Ἀγωνιζομένων) Ἀγών, ἀγωνίζεσθαι κυριολεκτικῶς ἐπὶ τῆς εἰς τὴν ἐκκλησίαν πρὸς τὸν δῆμον ὁμιλίας τῶν δημαγωγῶν ἢ ἄλλων, μετὰ ταῦτα δὲ ἐλήφθη καὶ περὶ τῆς σχολαστικῆς καὶ δικανικῆς ὁμιλίας.

3. Ὡς πολλὰ). Ἀντὶ τοῦ ἐπεὶ πολλὰ.

4. Οἱ μὲν οὖν Λακεδ.) Τοῦ τοιοῦτου πρὸς τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔθους καὶ ἀλλαγῆς μνημονεῖται ὁ συγγραφεύς. «Ἐν Λακεδαίμονι τινὸς Δημοσθένους, ἀνδρὸς ἀκολάστου, γνώμην εἰπόντος ἀρμόζουσαν, ἀπέβριψεν ὁ δῆμος· οἱ δὲ ἄρροιοι κληρώσαντες ἕνα τῶν γερόντων, ἐκέλευσαν εἰπεῖν τὸν αὐτὸν λόγον ἐκεῖνον, ὡσπερ εἰς κερθάρην ἀγγελίαν ἐκ ῥυπαροῦ μετακρούσαντες, ὅπως εὐπρόσδεκτος γένηται τὰς κερθάρων.

γους ἀφαιρῶντα χρῆ τὴν τοῦ λέγοντος δόξαν αὐτοῦς ἐφ' ἑαυτῶν
 ἐξετάζειν. Ὡς γὰρ πολέμου, καὶ ἀκροάσεως πολλὰ τὰ κενά ἐ-
 6 στι. Καὶ γὰρ πολιὰ τοῦ λέγοντος, καὶ πλάσματα, καὶ ὄφρυς,
 καὶ περιαιτολογία, μάλιστα δὲ αἱ κραυγαὶ καὶ οἱ θόρυβοι καὶ
 τὰ πηδῆματα τῶν παρόντων συνεκπλήττει τὸν ἄπειρον ἀκροα-
 7 τὴν καὶ νέον, ὥσπερ ὑπὸ ρεύματος παραφερόμενον. Ἐχει δὲ τι
 καὶ ἡ λέξις ἀπατηλόν, ὅταν ἡδῆα καὶ πολλὴ καὶ μετ' ὄγκου τι-
 8 νός καὶ κατασκευῆς ἐπιφέρηται τοῖς πράγμασιν. Ὡς γὰρ τῶν
 ὑπὸ αὐλὸν ἀδόντων αἱ πολλαὶ τοὺς ἀκούοντας ἀμαρτίαι διαφεύ-
 γουσιν, οὕτως περιττὴ καὶ σοβαρὰ λέξις ἀντιλάμπει τῷ ἀκρο-
 9 ατῇ πρὸς τὸ δηλούμενον. Ὁ μὲν γὰρ Μελάνθιος, ὡς ἔοικε, πε-
 ρὶ τῆς Διογένους τραγωδίας ἐρωτηθεὶς, οὐκ ἔφη κατιδεῖν αὐτὴν
 10 ὑπὸ τῶν ὀνομάτων ἐπιπροσθουμένην. Αἱ δὲ τῶν πολλῶν διαλέ-
 ξεις καὶ μελέται σοφιστῶν οὐ μόνον τοῖς ὀνόμασι παραπετάσμα-
 σι χρωσθῆναι τῶν διανοημάτων, ἀλλὰ καὶ τὴν φωνὴν ἐμμελείαις τισὶ
 καὶ μαλακότησι καὶ περιάσεσιν ἐρηθύνοντες ἐκδακχέουσι καὶ πα-
 ραφέρουσι τοὺς ἀκροωμένους, κενὴν ἡδονὴν διδόντες, καὶ κενωτέ-
 11 ραν δόξαν ἀντιλαμβάνοντες. Ὡστε αὐτοῖς συμβαίνει τὸ ὑπὸ Διο-
 νυσίου ρηθέν. Ἐκεῖνος γὰρ, ὡς ἔοικεν, εὐδοκιμοῦντι καθαρωδῶ
 παρὰ τὴν θέαν ἐπαγγειλάμενος δωρεάς τινας μεγάλας, ὕστερον

5. Αὐτοῦς ἐφ') Αὐτοῦς καθ' ἑαυτοῦς τοὺς λόγους, κατὰ μόνους.

6. Πλάσματα) Πλάσμα σημαίνει τὸν πρὸς ἡδύτητα καὶ εὐρυθμίαν σχηματισμὸν τῆς φωνῆς, ὡς πλάττειν τὴν φωνήν, τὸ νὰ σχηματίζῃ τις καὶ νὰ ποικίλλῃ αὐτὴν εὐρύθμως.

— Περιαιτολογία) Περιαιτολογεῖν, ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ ἑαυτὸν ἐπαινεῖν.

7. Λέξις... πολλή) Ἀφθονία λόγου.

— Ὀγκου) Ὀγκος λόγου, τὸ λίαν τετορνευμένον καὶ σοβαρὸν τῆς φράσεως, τὸ ὁποῖον καὶ κατὰ τοὺς ἀρχαίους κακία μᾶλλον πολλάκις ἢ ἀρετὴ εἶναι.

8. Ἀντιλάμπει) Σκοτίζει. Ὁ δὲ νοῦς καθὼς εἰς τὸ πολὺ φῶς δὲν δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ ἴδῃ, ἐπειδὴ ἀμαυροῦνται οἱ ὀφθαλμοὶ του, τοιοῦτοτρόπως τὸ περιττὸν καὶ σοβαρὸν τῆς φράσεως ἐκπλήττει τὸν ἀκροατὴν, ὥστε δὲν δύναται νὰ σκεφθῇ περὶ τοῦ λεγομένου.

9. Μελάνθιος) Τραγικὸς ποιητής, τὸν ὁποῖον ὁ Ἀριστοφάνης καὶ ἄλλοι κωμικοὶ σκώπτουσιν ὡς ἀδόξητον.

— Ὡς ἔοικεν) Ὡς λέγεται.

— Διογένους) Ἀναφέρουσι δύο Διογένεις τραγωδοποιούς, Διογένην τὸν καὶ Οἰνόμακον ἐπικληθέντα, καὶ Διογένην τὸν

Κυνικόν. Ἐκ τούτων δὲ ἐκεῖνος μὲν, ἀκμάτας κατὰ τὸν Μελάνθιον, ἐποίησε τραγωδίας, οὗτος δὲ ἡμαρτημένως ἀναφέρεται τραγωδιῶν ποιητής, ἐπειδὴ ταύτας ἐποίησεν ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Φιλίσκος. Εἶπε δὲ ἀμφίβολον ὁπότερον ἐννοεῖ ἐνταῦθα. Ἴσως ὁμως ἡ ἀληθὴς γραφὴ εἶνε ὄχι Διογένους, διότι τὰς μὲν τοῦ Οἰνόμακου οὐδεὶς τῶν ἀρχαίων ἐλέγχει, τὰς δὲ τοῦ Φιλίσκου δὲν εἶδε βέβαια ὁ Μελάνθιος, ἀλλὰ Διονυσίου, τοῦ ὁποῖου τὰς τραγωδίας πολλοὶ διατύρουσι τῶν ἀρχαίων.

— Ἐπιπροσθουμένην) Ἐπισκοτουμένην. Ἐλέχθη δὲ κατὰ μεταφορὰν ἀπὸ τῶν πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ἐπισκοτίζονται διὰ τῆς παρεμπτώσεως μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ φωτός ἄλλων.

11. Παρὰ τὴν θέαν) Ἡ παρὰ μὲ αἰτιατικὴν σημαίνει τὸν καθ' ὃν γίνεται τὸ τόπον καὶ χρόνον. Πρέπει δὲ νὰ ἀποδώσωμεν τὸ προηγουμένον τοῦτο εἰς τὴν μετοχ. ἐπαγγειλάμενος· ὁ δὲ νοῦς· Καθ' ὃν χρόνον Διονύσιος ὁ τύραννος ἤκουεν αὐτὸν ἄδοντα εἰς τὸ θέατρον. Ἐξηγήσαμεν δὲ τὸ «παρὰ τὴν θέαν, ἤκουεν» ἐπειδὴ τὰς σημαντικὰς τῆς ἐνεργείας τῆς δράσεως λέξεις πολλάκις μεταχειρίζονται διὰ νὰ ση

οὐδὲν ἔδωκεν, ὡς ἀποδεδωκώς τὴν χάριν Ὅσον γὰρ, ἔφη, χρό-
νον εὐφραίνεις ἄδων, τοσοῦτον ἔχαιρες ἐλπίζων. Τοῦτον δὲ τὸν ἔ-12
ρανον αἱ τοιαῦται πληροῦσιν ἀκροάσεις τοῖς λέγουσι. Θαυμάζον-
ται γὰρ, ἐφ' ὅσον τέρπουσιν, εἶτα ἅμα τῆς ἀκοῆς ἐξερρύη τὸ ἡ-
δύ, καὶ κείνος προλέλοιπεν ἡ δόξα, καὶ μάτην τοῖς μὲν ὁ χρόνος,
τοῖς δὲ καὶ ὁ βίος ἀνάλωται.

ἦ. Διὸ δεῖ τὸ πολὺ καὶ κενὸν ἀφαιροῦντα τῆς λέξεως αὐτὸν
διώκειν τὸν καρπὸν καὶ μιμῆσθαι μὴ τὰς στεφηπλόκους, ἀλλὰ
τὰς μελίσσας. Αἱ μὲν γὰρ ἐπινοοῦσαι τὰ ἀνθηρὰ καὶ εὐώδη 2
τῶν φύλλων, συνείρσουσι καὶ διαπλέκουσιν ἡδὺ μὲν, ἐφήμερον δὲ
καὶ ἀκαρπὸν ἔργον· αἱ δέ, πολλάκις ἴων καὶ ῥόδων καὶ ὑακίν-
θων διαπιτόμεναι λειμώνας, ἐπὶ τὸν τραχύτατον καὶ δριμύτα-
τον ῥύπον καταίρουσι, καὶ τούτῳ προσκᾶθηνται,

Ξαυθὸν μέλι μπόδμεναι,
καὶ λαβοῦνται τι τῶν χρησίμων, ἀποπέτονται πρὸς τὸ οἰκεῖον ἔρ-
γον. Οὕτω δὴ δεῖ τὸν φιλότεχνον καὶ καθαρὸν ἀκροατὴν τὰ μὲν 3
ἀνθηρὰ καὶ τρυφερὰ τῶν ὀνομάτων, καὶ τῶν πραγμάτων τὰ
θραματικὰ καὶ παρηγουρικὰ, κηφῆνων βοτάνην σοφιστιόντων ἡ-
γούμενον ἔαν· αὐτὸν δὲ τῇ προσοχῇ καταδύμενον εἰς τὸν νοῦν
τοῦ λόγου, καὶ τὴν διάθεσιν τοῦ λέγοντος, ἔλκειν ἀπ' αὐτῆς τὸ χρή-
σιμον καὶ ὠφέλιμον, μεμνημένον, ὡς οὐκ εἰς θεάτρον οὐδὲ ὠ-
δειον, ἀλλ' εἰς σχολὴν καὶ διδασκαλεῖον ἀφῆκται, τῷ λόγῳ τὸν
βίον ἐπανορθωσόμενος. Ὅθεν δὴ καὶ ποιητέον ἐπίσκεψιν καὶ κρί- 4

μαίνωσι καὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων τὴν
ἐνέργειαν, ὡς καὶ τὴν τοῦ νοῦς.

12. Ἐρανον) Ἐρανος κατὰ Κοραῆν (ἐν
Χ. Θεοφρ. σελ. 166) ἔκαλεῖτο Δ) τὸ ἐκ
συνεισφορᾶς τῶν συνδαιτυμόνων δεῖπνον,
ἔτι δὲ καὶ τὸ ὑπὸ φίλων ἀμοιβαίως ποιού-
μενον, ὡς Ἡσύχιος λέγει « ἔρανος τὸ ἐκ
συμβολῆς δεῖπνον, ἢ τὸ ἀνά μέρος δεῖπνον.
Β) Ἄπαντες οἱ κάτοικοι τῆς Ἀττικῆς ἦσαν
διηρημένοι εἰς 174 Δήμους, ὑπαγομένους
εἰς 10 φυλάς· ἐκάστη δὲ τούτων ἦτο διη-
ρημένη εἰς 3 Φρατρίας, καὶ ἐκάστη τῶν
Φατριῶν εἰς 30 Γένη. Οἱ ἐκ τοῦ αὐτοῦ
δὲ Δήμου πολῖται Δημόται, οἱ ἐκ τῆς αὐ-
τῆς Φυλῆς Φυλέται, οἱ ἐκ τῆς αὐτῆς Φρα-
τρίας Φράτορες, καὶ τελευταῖον οἱ ἐκ τοῦ
αὐτοῦ γένους Γενῆται ἔκαλοῦντο, ἔχον-
τες ἅπαντες ναοὺς, ἑορτὰς καὶ θυσίας
ἰδίας. Εἰς δαπάνην δὲ τῶν ἰδίων τούτων
ἑορτῶν καὶ θυσιῶν, καὶ τῶν μετ' αὐτὰς
δείπνων, ἔπρεπεν ἕκαστος κατὰ μῆνα νὰ
συνεισφέρῃ ὠρισμένην τινὰ χρημάτων
ποσότητα, ἂν δὲ δὲν ἤθελεν, ἠναγκάζε-
ται ὑπὸ τοῦ καλουμένου Ἐρανοῦ Νόμου

Αὕτη δὲ ἡ ποσότης, ὡς καὶ τὴ μετὰ τὰς
θυσίας δεῖπνα, ἔκαλεῖτο ἔρανος. Γ) Ἐρα-
νος ἔκαλεῖτο καὶ ἡ εἰσφορά, τὴν ἧποία
πολλοὶ τινες φίλοι, εἰσέφερον διὰ νὰ βοη-
θήσωσι δυστυχῆσαντα φίλον καὶ Δ) ὁ φό-
ρος, τὸν ὁποῖον ἕκαστος τῶν πολιτῶν κα-
τὰ τὰς προσόδους του ἔφερεν εἰς τὸ δη-
μόσιον.

ἦ. Τὸ πολὺ καὶ κενὸν) Τὸ «πολὺ» δὲν
σημαίνει ὅ,τι «πολλὴ λέξις» (ἀφθονία
λόγου) ἀνωτέρω, ἀλλ' ἀπλῶς ὡς ἐπίθετον
ἀναφέρεται εἰς τὸ «κενὸν», ὥστε «τὸ πο-
λὺ καὶ κενὸν» ἰσοδυναμεῖ μετὰ τὸ «τὸ πο-
λὺ κενόν», ἐπειδὴ ὁ «καί» δὲν συμπλέκει,
ἀλλ' ἐντείνει μόνον, ὡς καὶ ἀλλαγῶ δύνα-
ται τις νὰ εὕρῃ τὸν τοιοῦτότροπον «καί»
«οἶον πολλοὶ καὶ σοφοὶ πολλὰ καὶ ἀγαθὰ»

3. Καθαρὸν) Καθαρὸς ἀκροατὴς λέ-
γεται, ὅστις οὔτε ἀπὸ ἐννοίαν πρὸς τὸν λέ-
γοντα διὰ τὸ καλλιεπὲς, ἢ καὶ δι' ἄλλη-
τινὰ αἰτία ἐπαγγεῖ καὶ ἐγχοίρει τὰ λεγό-
μενα, οὔτε πάλιν ἀπὸ μίσους καταφέρε-
ται, ἀλλ' ἐξετάζει αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ τὰ
πράγματα.